

*Затверджено вченою радою
факультету правничих наук НаУКМА
(протокол № 16 від 22 грудня 2025 року)*

ЗВІТ
ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ
ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ «ПРАВО»
другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності D8 «Право» галузь знань D «Бізнес, адміністрування
та право», кваліфікація: магістр права

1. Вступ

1.1. Моніторинг освітньо-наукової програми «Право» другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності D8 Право галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право» кваліфікація «Магістр права» (далі – ОНП) проводився на виконання вимог п. 4. Положення про освітні програми підготовки здобувачів вищої освіти в Національному університеті «Києво-Могилянська академія», затвердженого наказом НаУКМА від 10.07.2025 № 314, розпорядження Факультету правничих наук №20/25 від 27.10.2025 р. “Про формування робочих груп з моніторингу освітніх та освітньо-наукових програм у 2025/26 навчальному році”.

1.2. Моніторинг ОНП проводився для забезпечення якості освітнього процесу, з’ясування її актуальності та визначення відповідності програмних результатів навчання досягнутим цілям. Його основним призначенням є аналіз та систематизація отриманої інформації щодо стану реалізації чинної ОНП, а також безпосереднє оцінювання її якості.

1.3. Моніторинг ОНП здійснювався робочою групою викладачів та співробітників факультету правничих наук НаУКМА (далі – ФПвН), за участі провідних фахівців в галузі права, роботодавців, здобувачів вищої освіти та інших стейкхолдерів, очолюваною гарантом ОНП завідувачем кафедри загальнотеоретичного правознавства та публічного права, доктором юридичних наук, професором, академіком Національної академії правових наук України, Заслуженим юристом України Зайцем А.П. Моніторинг проводився як внутрішній на рівні закладу вищої освіти (далі – ЗВО).

1.4. Моніторинг проводився відповідно до таких принципів:

- доцільності, системності та прозорості моніторингових процедур;

- забезпечення рівних умов для всіх учасників дослідження в процесі збору та обробки інформації;
- безпеки персональних даних та дотримання етичних правил поведінки під час дослідження;
- об'єктивності аналізу отриманих в процесі моніторингу інформаційних масивів;
- відповідального ставлення учасників дослідження до своєї діяльності.

1.5. Методи проведення моніторингу ОНП та її компонентів містять:

- рецензування ОНП незалежними та авторитетними експертами, що мають відповідну кваліфікацію та практичний досвід роботи у сфері права, з метою поліпшення якості ОНП через врахування рекомендацій рецензентів;
- опитування роботодавців та інших стейкхолдерів щодо показників успішності реалізації ОНП, а також ознайомлення з прогнозами роботодавців щодо появи нових видів професійної діяльності в галузі права та змін на ринку праці;
- опитування випускників для аналізу та врахування інформації щодо їх кар'єрного шляху та працевлаштування;
- врахування опитування студентів, що навчаються на магістерській програмі;
- обговорення програми у фокус-групах;
- аналіз і систематизацію отриманих результатів опитування;
- аналіз та оцінку якості кадрового та матеріально-технічного забезпечення;
- аналіз та оцінку навчального плану та силабусів навчальних дисциплін;
- аналіз та оцінку відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми та структурно-логічній схемі викладання дисциплін;
- перегляд відповідності форм та методів викладання вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

1.6. Моніторинг ОНП здійснювався у декілька етапів:

- аналіз законодавчої бази, нормативних документів НаУКМА;
- отримання рецензій від незалежних та авторитетних експертів, що мають відповідну кваліфікацію та практичний досвід роботи у сфері права;
- опитування та отримання відгуків (рецензій) різних категорій стейкхолдерів, а також проведення фокус-групи;
- аналіз, оформлення результатів моніторингу робочою групою;
- обговорення на кафедрі загальнотеоретичного правознавства та публічного права і схвалення результатів моніторингу з висновком щодо потреби внесення змін;

- обговорення ОНП на засіданні робочої групи по проведенню моніторингу освітніх програм і на засіданні вченої ради з затвердженням результатів моніторингу.

1.7. Результати проведеного робочою групою моніторингу ОНП відображені у цьому звіті, розглянуті і схвалені на засіданні кафедри загальнотеоретичного правознавства та публічного права 22.11.2025 року, схвалені на засіданні робочої групи по проведенню моніторингу освітніх програм 23.11.2025 року, затверджені вченою радою ФПвН 24.11.2024 року. Звіт є підставою для прийняття подальших рішень щодо відповідності ОНП стандартам вищої освіти зі спеціальності D8 Право галузі знань D8 Право для другого (магістерського) рівня вищої освіти.

2. Законодавча база та освітні стандарти

2.1. В Україні право на освіту гарантовано на конституційному рівні (ст. 53 Конституції України). Водночас суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту, права та обов'язки фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права, а також визначення компетенції державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері освіти врегульовано Законом України «Про освіту».

2.2. Законом України «Про вищу освіту» визначено основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти, яка згідно ст. 11 цього Закону складається із ЗВО всіх форм власності; рівнів, ступенів та кваліфікацій вищої освіти; галузей знань і спеціальностей; освітніх програм; ліцензійних умов провадження освітньої діяльності; органів, що здійснюють управління у сфері вищої освіти; учасників освітнього процесу.

2.3. Підготовка фахівців з вищою освітою згідно ст. 5 цього Закону здійснюється за відповідними освітніми програмами на таких рівнях вищої освіти: початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти; перший (бакалаврський) рівень; другий (магістерський) рівень; третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень. При цьому здобуття вищої освіти на кожному рівні вищої освіти передбачає успішне виконання особою освітньої програми (освітньо-наукової чи освітньо-професійної) або наукової програми, що є підставою для присудження відповідного ступеня вищої освіти: молодший бакалавр; бакалавр; магістр; доктор філософії; доктор наук.

2.4. Законом України «Про вищу освіту» передбачено, що для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності відповідно до Національної рамки кваліфікацій (*далі – НРК*) розробляються стандарти вищої освіти, які використовуються для визначення та оцінювання якості вищої освіти та результатів освітньої діяльності ЗВО, результатів навчання за відповідними спеціальностями. Водночас стандартом вищої освіти у розумінні цього Закону є сукупність вимог до освітніх програм вищої освіти, які є спільними для всіх

освітніх програм у межах певного рівня вищої освіти та спеціальності (ст. 10). Зокрема, стандарт вищої освіти визначає такі вимоги до освітньої програми: обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти за відповідною спеціальністю та мінімальний обсяг практичної підготовки для освітньо-професійних програм; опис предметної області, що містить інформацію про об'єкт вивчення та його теоретичний зміст, а також інформацію про методи, методики, технології та інструменти, які випускник повинен вміти використовувати у своїй професійній діяльності; перелік обов'язкових компетентностей випускника, зокрема з основ національного спротиву, та форми атестації здобувачів вищої освіти тощо. Стандарти вищої освіти за кожною спеціальністю розробляє центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки з урахуванням пропозицій державних органів, що забезпечують формування і реалізують державну політику у відповідних сферах, державних замовників (за відповідними спеціальностями), об'єднують організацій роботодавців та затверджує їх за погодженням із Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти. У квітні 2024 р. до Закону України «Про вищу освіту» було внесено зміни, зокрема, викладено у новій редакції статтю 9-¹ цього Закону щодо освітніх програм, в якій деталізовано вимоги до опису освітніх програм, цілі міждисциплінарних освітніх програм тощо.

2.5. Законодавством України до певних спеціальностей, які передбачають особливо відповідальну роботу, були посилені вимоги до освітньої діяльності з підготовки фахівців та запроваджено додаткове регулювання, включно із доступом до професії (п. 9 ч. 1 ст. 13 Законом України «Про вищу освіту»). Впровадження додаткового регулювання дозволило визначити єдині підходи щодо регулювання освітньої діяльності з підготовки фахівців у певних сферах, встановити додаткові вимоги для здобуття вищої освіти за відповідними спеціальностями, окреслити структуру освітньої програми, змісту освіти, організації освітнього процесу та атестації здобувачів вищої освіти. Наказом МОН України від 27.02.2025 №373 спеціальність D8 Право галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право» була включена до переліку спеціальностей на рівні вищої освіти, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання.

2.6. Наказом МОН України від 20.07.2022 № 643 було затверджено та введено в дію стандарт вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 081 Право галузі знань 08 Право (далі - *Стандарт*). Постановою Кабінету Міністрів України від 30.08.2024 р. №1021 було затверджено Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти, відповідно до якого спеціальність Право отримала код D8 галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право». Вказаний Стандарт є рамковим документом, в якому передбачено наявність двох освітніх програм підготовки магістрів за

спеціальністю «Право» (освітньо-наукової програми та освітньо-професійної), а також визначається сукупність обов'язкових вимог до них. Зокрема, Стандарт освітньо-наукової програми підготовки магістрів за спеціальністю «Право» визначає:

- необхідний обсяг кредитів ЄКТС, що загалом складає 120 кредитів ЄКТС, з яких 30 % цього обсягу передбачено на дослідницьку (наукову) компоненту;
- мінімум 50 % обсягу освітньої програми має бути спрямовано на забезпечення результатів навчання за спеціальністю 081 Право, визначених цим Стандартом;
- мінімум 20 кредитів ЄКТС для проходження практики і мінімум 10 кредитів для науково-дослідницької практики;
- зарахування осіб на програму лише за результатами Єдиного фахового вступного випробування та за наявності здобутого освітнього ступеню бакалавр зі спеціальностей 081 Право або 293 Міжнародне право;
- методи, методики та технології, що застосовуються у навчальному процесі;
- нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання;
- перелік обов'язкових компетентностей випускника, інтегральною з яких є здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері права;
- форми атестації здобувачів вищої освіти.

При цьому ЗВО має право самостійно визначати перелік дисциплін, практик та інших освітніх компонентів, необхідний для набуття визначених Стандартом компетентностей, а наведений у Стандарті перелік компетентностей і результатів навчання не є вичерпним. Тобто, ЗВО при формуванні освітніх програм можуть зазначати додаткові вимоги до компетентностей і програмних результатів навчання, а також запроваджувати додаткові форми атестації здобувачів вищої освіти. ЗВО мають право також використовувати власні формулювання спеціальних (фахових) компетентностей і результатів навчання, забезпечуючи при цьому, щоб сукупність вимог освітньої програми повністю охоплювала всі вимоги стандарту.

2.7. Стандарт застосовується для визначення й оцінювання якості змісту та результатів освітньої діяльності ЗВО. Затвердження порядку оцінювання результатів навчання проводиться закладом вищої освіти відповідно до вимог правових актів. Зокрема, Стандартом передбачено, що система оцінювання результатів навчання повинна базуватись на таких основних принципах:

- обґрунтованість – оцінка повинна бути співмірною рівню результатів навчання;
- неупередженість – результати оцінювання мають бути об'єктивними і не залежати від суб'єктивної позиції того, хто оцінює, а критерії та методи оцінювання – єдиними для всіх, хто оцінюється;

- зрозумілість – система оцінювання повинна бути чіткою і абсолютно визначеною наперед як для тих, хто оцінює, так і тих, кого оцінюють;
- корисність – оцінювання повинно позитивно сприйматись тими, кого оцінюють, і бути внеском у здійснення завдань освітньо-професійної програми.

Результати навчання повинні співвідноситися з компетентностями випускника, що відображається у Матриці відповідності визначених Стандартом компетентностей дескрипторам НРК та Матриці відповідності визначених Стандартом результатів навчання та компетентностей НРК.

2.8. З часу офіційного затвердження ОНП у червні 2025 р. до моменту проведення цього моніторингу жодних суттєвих змін у нормативних документах, що регулюють освітню діяльність з підготовки фахівців у сфері права у ЗВО не відбулося. Разом з тим, необхідно враховувати, що у Комітеті Верховної Ради України з питань правової політики в листопаді 2023 р. було утворено робочу групу з питань реформування юридичної освіти, яка розробила та у вересні 2024 р. оприлюднила «Концепцію проекту Закону України про вищу юридичну освіту та первинний доступ до правничої професії». Водночас вищевказана робоча група розпочала роботу над текстом відповідного законопроекту, який у майбутньому визначатиме особливості правничої освіти в Україні, що потребуватиме врахування його норм в освітніх програмах. Проте, на сьогодні потреби додатково узгоджувати рецензовану ОНП із чинними нормативно-правовими актами не має.

3. Рецензування

3.1. Рецензування ОНП здійснювалося незалежними та авторитетними експертами, що мають відповідну кваліфікацію та практичний досвід роботи у сфері права. Рецензування відіграє важливу роль у визначенні якості ОНП, її відповідності встановленим стандартам вищої юридичної освіти, а також дозволяє поглянути на ОНП крізь призму її ефективності. Метою рецензування ОНП є належне забезпечення її якості, виявлення недоліків та слабких сторін ОНП, а також врахування рекомендацій провідних науковців та досвідчених фахівців-практиків в галузі права з метою її поліпшення. Для реалізації цієї мети робоча група з проведення моніторингу ОНП звернулася до низки незалежних експертів та авторитетних представників професійної правничої спільноти (суддів Верховного Суду, керівників провідних юридичних фірм та лідерів громадських професійних правничих об'єднань).

3.2. У своїй рецензії суддя Верховного Суду, кандидат юридичних наук, доцент Д. Гудима вказує, що рецензована ОНП розроблена факультетом правничих наук НаУКМА з метою підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі права до науково-дослідної праці, а також практичної діяльності практичної діяльності в органах державної влади, місцевого самоврядування та у приватному секторі.

Програма відповідає вимогам Закону України «Про вищу освіту», визначеним МОН України стандартам вищої освіти для другого магістерського рівня за спеціальністю «Право», а також іншим нормативним документам, що регулюють підготовку магістрів права.

Зміст ОНП є логічно побудованим та забезпечує формування у магістрів права належних програмних результатів навчання. Водночас навчальний план ОНП складається із двох компонентів (обов'язкові та вибіркові дисципліни) та містить достатній перелік навчальних предметів, які забезпечують формування необхідних компетентностей магістрів права (інтегральних, загальних та фахових). Кількість кредитів ECTS відповідає вимогам стандарту (120 кредитів), а співвідношення аудиторного та самостійного навантаження є оптимальним.

На факультеті правничих наук НаУКМА формується двомовне академічне середовище, адже поряд із викладанням навчальних дисциплін українською мовою значна частина предметів викладається англійською мовою. Так, окрім обов'язкового вивчення магістрами предмету «Англійська мова для правників» (6 кредитів), у студентів є можливість обрати аж 17 англійських вибіркових навчальних дисциплін. Також у НаУКМА є реальна можливість підготувати та захистити магістерську кваліфікаційну роботу англійською мовою. За наявною у мене інформацією такою можливістю здобувачі магістерського ступеню користуються.

У навчальному плані ОНП співвідношення обов'язкових і вибіркових дисциплін сформоване на користь останніх, які дозволяють студентам індивідуалізувати траєкторію навчання. Зокрема, на курсах з актуальних напрямів: міжнародного права, європейської інтеграції, прав людини, приватного права тощо.

Викладання навчальних дисциплін ОНП належно забезпечено висококваліфікованим професорсько-викладацьким складом, до якого входять як знані в Україні академічні працівники, так і авторитетні юристи-практики.

Інтегрованість із юридичною практикою є ще однією особливістю рецензованої навчальної програми. Так, в ОНП передбачено участь студентів у різноманітних правозахисних проєктах громадських організацій, стажування в юридичних фірмах і державних установах. Це дозволяє здобувачам не лише отримати теоретичні знання, а й формувати та вдосконалити практичні навички, що важливо для професійного розвитку.

Однак основний акцент програми – на науково-дослідній роботі студентів. Упродовж навчання вони мають підготувати та захистити курсову, а також магістерську кваліфікаційну роботу.

Попри високу оцінку освітньо-наукової програми, вважаю, що її можна було б покращити, зокрема так:

1. Наповнити компоненти тими, які безпосередньо пов'язані із дослідженням практики саме Верховного Суду (як його Великої Палати, так і касаційних судів). Це необхідно з метою вироблення фахових

компетентностей із порівняння спірних правовідносин у справах на предмет подібності та належного підбору такої практики для вирішення спорів, надання правничої допомоги клієнтам, підтримання державного обвинувачення у судах, викладання насамперед галузевих дисциплін.

2. Розширити можливості практичної підготовки здобувачів проходженням стажування у судах України, особливо у Верховному Суді. Це дозволить студентам краще зрозуміти, як відбувається інтерпретація та застосування юридичних норм, як формується судова практика, які механізми забезпечення її єдності та сталості, які переваги та недоліки аргументації у судових рішеннях, як підбирати практику Верховного Суду для вирішення нових спорів. Уміння фахівців досліджувати, критично оцінювати таку практику та застосовувати висновки Верховного Суду мають сприяти ефективному виконанню ним завдання із забезпечення її єдності та сталості.

3. Активніше впроваджувати дистанційні курси, використовувати для навчання онлайн-платформи й інші інноваційні підходи, які за належного застосування можуть допомогти підтримувати високу якість фахової освіти з урахуванням воєнного стану, міграції населення тощо.

У підсумки рецензент наголосив, що вказане не применшує високу якість рецензованої ОНП «Право» другого (магістерського) рівня, яка спрямована на формування компетентного, соціально відповідального фахівця у галузі права з розвиненими когнітивними здібностями. Зазначена програма відповідає сучасним вимогам, дозволяє здобувачам отримати належні теоретичні знання та сформувані й удосконалити навички, необхідні для початку практичної діяльності.

3.3. Важливою також є рецензія авторитетного представника професійної правової спільноти, наукового консультанта з правових питань Українського центру економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова, судді Конституційного Суду України у відставці Стецюка П.Б.

У своїй рецензії П.Б. Стецюк наголосив, що освітньо-наукова програма (ОНП) зі спеціальності D8 «Право» галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право» другого (магістерського) рівня вищої освіти Національного університету «Києво-Могилянської академії» розроблена з метою підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних до аналітичної, правозастосовної, експертної, консультаційної та науково-дослідної діяльності у сфері права на національному і міжнародному рівнях.

Програма відповідає вимогам Закону України «Про вищу освіту», Стандарту вищої освіти зі спеціальності «Право» для другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України № 643 від 20.07.2022 р., та інших нормативно-правових актів.

Структура та зміст ОНП визначається чіткою логікою побудови, а також належним забезпеченням формування у випускників як необхідних програмних компетентностей (інтегральних, загальних та фахових), так і програмних результатів навчання.

Обсяг освітньої програми становить 120 кредитів ECTS, з яких обсяг дослідницької (наукової) компоненти становить понад 30 %. Програмою передбачено також можливість академічної мобільності здобувачів, як національної кредитної мобільності, так і міжнародної кредитної мобільності, яка реалізується відповідно до укладених угод НаУКМА з міжнародними партнерами.

Навчальний план відповідає чинному стандарту правничої освіти в Україні та містить обов'язковий і вибірковий компоненти ОНП. При чому співвідношення цих компонентів сформовано на користь вибіркового. Оскільки коло обов'язкових предметів в ОНП є мінімальним і обмежується, зокрема, «Англійською мовою для правників» (6 кредитів), «Методологією права» (3 кредити), «Філософією права» (3 кредити), «Професійною відповідальністю правника» (3 кредити), а також науково-дослідною та науково-професійною практикою (сукупно 30 кредитів). Всі інші навчальні предмети ОНП є вибірковими, що забезпечує для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти можливість побудови індивідуальної навчальної траєкторії та вибору бажаної для них професійної спеціалізації у сфері права.

Примітним є те, що рецензована ОНП передбачає викладання навчальних дисциплін двома мовами (українською та англійською). Зокрема, для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю «Право» НаУКМА забезпечує викладання декількох десятків дисциплін англійською мовою. Програмою також передбачено залучення іноземних гостьових викладачів до викладання на факультеті правничих наук.

Водночас, попри високий рівень рецензованої ОНП, доречно було б посилити увагу до таких її аспектів:

1. Запровадити в ОНП навчальні курси з проблем використання штучного інтелекту в правничій діяльності.

2. Посилити науково-теоретичну компоненту ОНП професійно-практичною, шляхом більш активного залучення до навчального процесу авторитетних та досвідчених юристів-практиків.

У підсумку рецензент наголосив, що освітньо-наукова програма зі спеціальності D8 «Право» другого (магістерського) рівня вищої освіти відповідає найвищим стандартам підготовки юристів в Україні та заслуговує на рекомендацію для подальшого використання у навчальному процесі НаУКМА.

3.4. Ще один авторитетний представник професійної правничої спільноти, керуючий АБ Сергія Гришка «Кверітіус Україна», арбітр МКАС при ТПП України та голова Комітету з процесуального права Асоціації правників України С.Ю. Гришко зазначив, що не можна не вітати, що рецензована освітньо-наукова програма є цілісним нормативно-методичним документом, спрямованим на забезпечення високого рівня підготовки здобувачів, здатних до науково-дослідної, експертно-аналітичної та професійної юридичної

діяльності. Програма відповідає вимогам Закону України «Про вищу освіту», Стандарту вищої освіти за спеціальністю D8 «Право» та інших нормативно-правових документів, що регулюють підготовку магістрів права. ОНП містить всі необхідні елементи: загальні відомості про Програму, її мету та характеристику, програмні компетентності та програмні результати навчання, інформацію про кадрове та матеріально-технічне забезпечення, перелік компонентів освітньої програми (обов'язкові та вибіркові), структурно-логічну схему програми, опис форми атестації здобувачів вищої освіти, а також матрицю відповідності набутих компетентностей та результатів навчання компонентам освітньої програми.

Мета Програми коректно сформульована та відображає спрямованість на підготовку здобувачів, котрі здатні виконувати складні юридичні завдання, професійно здійснювати правничу діяльність, а також проводити наукові дослідження у сфері права. Структура освітніх компонентів в цілому є логічною, забезпечує цілісність освітнього процесу та узгоджена з компетентнісним підходом. Зв'язок між метою, програмними компетентностями, програмними результатами навчання та освітніми компонентами чітко простежується і відповідає критерію узгодженості. При чому обсяг обов'язкових компонентів ОНП є гранично малим та обмежується лише дисциплінами, які забезпечують науково-теоретичний фундамент для підготовки кваліфікаційного магістерського дослідження («Філософія права», «Методологія права», «Англійська мова для правників» та «Професійна відповідальність правника»). Водночас більшість навчальних предметів є вибірковими, що забезпечує формування індивідуальної траєкторії професійного та наукового розвитку здобувачів. Заслужує на увагу також міжнародний аспект ОНП, зокрема, можливість здобувачів готувати та захищати кваліфікаційну роботу англійською мовою, обирати для вивчення десятки англійських вибіркових предметів та залучатися до міжнародної академічної мобільності в університетах партнерах НаУКМА.

Разом з тим, С.Ю. Гришко висловив деякі зауваження та рекомендації стосовно рецензованої ОНП:

По-перше, видається надмірним дублювання певних курсів, тематика яких має суттєвий перетин. Зокрема, не є зрозумілим, чому спецкурс «Право на доступ до публічної інформації» (ВБ 63) викладається окремо від «Інформаційного права» (ВБ 25), а «Право промислової власності» (ВБ 37) окремо від «Права інтелектуальної власності» (ВБ 11).

По-друге, звертає на себе увагу певний дефіцит цивільних процесуальних дисциплін у Програмі. Так, серед шістдесяти дев'яти (69) вибіркових предметів лише чотири («Міжнародний комерційний арбітраж», «Правове регулювання банкрутства», «Медіація та інші альтернативні способи вирішення спорів», «Проблеми захисту права власності») так чи інакше стосуються цивільного процесу, але жоден з них не охоплює питомих цивільних процесуальних чи господарських процесуальних інститутів та

проблематики. Тим часом різні аспекти кримінального процесу детально викладаються щонайменше на дев'яти (!) предметах («Кримінально-правова кваліфікація: практикум», «Практичні проблеми кримінальної юстиції», «Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження», «Практика кримінального процесу: вітчизняні реалії та міжнародні стандарти», «Індивідуалізація кримінальної відповідальності», «Корупційні правопорушення: проблеми застосування», «Навчальні судові процеси: кримінальне судочинство», «Розслідування корупційних правопорушень», «Злочини у сфері економіки: адвокатська практика»).

По-третє, за винятком кількох загальних оглядових дисциплін («Прецедентне право Європейського суду з прав людини», «Верховенство права і конституціоналізм», «Банківське право», «Валютне регулювання та валютний нагляд») Програма залишає поза увагою таку важливу, хоча і відносно нову, частину українського правопорядку, як адміністративне судочинство і, ширше, судовий контроль за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування, які досі, на жаль, залишаються *terra malecognita* для українських правників.

У підсумку Гришко С.Ю. зазначив, що рецензована програма є вдалою та важливою з огляду на потреби сучасного ринку праці, зростання попиту на фахівців, здатних до глибокого теоретичного осмислення складних сучасних правових процесів, спроможних працювати в умовах війни, правової невизначеності, європейської інтеграції та глибоких трансформацій національного законодавства.

3.5. Важливою також є рецензія професорки кафедри права та публічного управління ЗВО «Університету Короля Данила», докторки юридичних наук, професорки, членкині Науково-консультативної ради при Верховному Суді І.В. Басистої. Зокрема, вона зазначила, що рецензована освітньо-наукова програма розроблена для забезпечення освітнього процесу на магістратурі факультету правничих наук Національного університету «Києво-Могилянська академія». Структурно ОНП містить загальну інформацію про заклад вищої освіти, визначає мету й характеристику, придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання. Саме для підготовки висококваліфікованих правників чільна увага в ОНП присвячена забезпеченню якісного освітнього процесу – викладанню й оцінюванню рівня знань студентів магістрів. У цьому документі правильно визначені загальні й спеціальні компетентності, а відповідно до стандартів вищої освіти вказано програмні результати навчання.

Викладання у закладі вищої освіти України має бути забезпечене належним рівнем підготовки науково-педагогічних працівників, здобутки кожного з яких повинні відповідати Ліцензійним умовам провадження освітньої діяльності. Позитивним є визначення в ОНП можливості залучення іноземних гостьових викладачів, потреба систематичного підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників.

Значну увагу в рецензованому документі присвячено матеріально-технічному, інформаційному та навчально-методичному забезпеченню, без належного рівня яких, поза сумнівом, неможливо здійснювати якісну підготовку спеціалістів-правників.

Як вбачається зі змісту ОНП, в ній передбачено можливість участі магістрів в програмах академічної мобільності в партнерських університетах поза межами України, що, безумовно, сприятиме рівню підготовки магістрів, а також навчання іноземних студентів у магістратурі факультету правничих наук НаУКМА.

Аналізуючи перелік компонентів ОНП, слід підкреслити, що в ній передбачено меншу кількість нормативних дисциплін і більшу – вибіркових дисциплін. Такий підхід до освітнього процесу цілком виправданий, адже надає можливість магістрам обрати на свій розсуд для більш поглибленого вивчення певну кількість дисциплін, які стануть їм у нагоді під час майбутньої практичної правничої діяльності.

Програма містить й інші обов'язкові структурні елементи. Зокрема, в ній зазначено про структурно-логічну схему, про форму атестації здобувачів вищої освіти, про матриці відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми та про матриці забезпечення програмних результатів навчання відповідним компонентам ОНП.

Водночас, в цілому характеризуючи позитивно освітньо-наукову програму «ПРАВО» / «LAW» другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності D8 «Право» галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право», можна висловити низку побажань, пропозицій та рекомендацій, спрямованих на вдосконалення цього важливого освітняського документа. Зокрема, звертає на себе увагу кількість обов'язкових компонентів для магістрів – чотири, зокрема «Англійська мова для правників». Але було б бажано, щоб кожна кафедра факультету забезпечувала свою навчальну дисципліну. На жаль, зі змісту програми цього не вбачається.

Крім цього, серед обов'язкових компонентів передбачено чотири види практики, однак наразі не зовсім зрозуміла їхня відмінність між собою й потреба визначити для них сумарно цілих 30 кредитів.

У підсумку рецензентка дійшла висновку, що внесені пропозиції носять рекомендаційний характер і в цілому не впливають на високу позитивну оцінку підготовленої й поданої на рецензію ОНП. З огляду на зазначене, освітньо-наукова програма «ПРАВО» / «LAW» другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності D8 «Право» галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право» може бути схвалена та рекомендована для підготовки магістрів на факультеті правничих наук НаУКМА.

3.6. Таким чином, на думку авторитетних представників правничої професійної спільноти та незалежних експертів, рецензована ОНП є актуальною, цілісною та системною. Вона відповідає стандартам вищої юридичної освіти, належно забезпечує якісну підготовку

конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно працювати у складному і динамічному правовому середовищі, а також може слугувати взірцем для розробки освітньо-наукових програм зі спеціальності D8 Право галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право» для другого (магістерського) рівня вищої освіти в інших навчальних закладів. Водночас висловлені рецензентами рекомендації та побажання щодо вдосконалення процесу підготовки правників другого (магістерського) рівня вищої освіти можуть бути реалізованими у межах рецензованої ОНП.

4. Обговорення у фокус-групах

4.1. Обговорення проблем у фокус-групах, що передбачає організацію фокусованого групового інтерв'ю фахівців-експертів, на задану інтерв'юером-модератором тему, є важливим якісним методом дослідження змісту та потенціалу ОНП, її відповідності чинному законодавству та освітнім стандартам, а також визначення запитів та очікувань від її реалізації у колі представників професійної правничої спільноти. Обговорення ОНП у фокус-групах дозволяє встановити не лише конструктивні та деструктивні чинники її реалізації, але й окреслити перспективи щодо її подальшого розвитку та вдосконалення.

4.2. 18 листопада 2025 р. робочою групою з проведення моніторингу ОНП була проведена фокус-група з обговорення якості ОНП, її відповідності сучасним вимогам та виявлення можливих напрямків для вдосконалення. На зустрічі були присутні:

- Інна Олександрівна Білоус, суддя Вищого антикорупційного суду;
- Світлана Василівна Бобровник, член кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, доктор юридичних наук, професор;
- Нагнибіда Володимир Іванович, арбітр Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України, доктор юридичних наук, професор, керуючий партнер юридичної фірми Genuine Law Company, адвокат;
- Ільницький Олег Володимирович, дисциплінарний інспектор служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя секретаріату Вищої ради правосуддя, кандидат юридичних наук, доцент;
- Яковлєв Андрій Анатолійович, перший заступник начальника Департаменту МТР Офісу Генерального прокурора, член Науково-консультативної ради Конституційного Суду України, доктор юридичних наук, Заслужений юрист України

Інтерв'юером-модератором фокус групи виступив доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, завідувач кафедри загальнотеоретичного правознавства та публічного права, **гарант ОНП підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності D8 Право Анатолій Павлович Засць.**

До зустрічі також були залучені:

- доктор юридичних наук, професор Петров Роман Арестович, професор кафедри міжнародного права факультету правничих наук НаУКМА, гарант ОНП підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності “Міжнародне право” (завідувач кафедри міжнародного та європейського права у 2015-2025 рр.);

- доктор юридичних наук, професор Галаган Володимир Іванович, завідувач кафедри кримінального та кримінального процесуального права факультету правничих наук НаУКМА;

- кандидат юридичних наук, доцент кафедри приватного права факультету правничих наук НаУКМА Ханик-Посполітак Роксолана Юріївна (завідувач кафедри приватного права у 2012-2023 рр.);

- доктор філософії у галузі права Іщенко Денис Юрійович, старший викладач кафедри загальнотеоретичного правознавства та публічного права факультету правничих наук НаУКМА;

- кандидат юридичних наук Богатчук Дар'я Петрівна, старший викладач кафедри загальнотеоретичного правознавства та публічного права факультету правничих наук НаУКМА;

- провідний спеціаліст кафедри загальнотеоретичного правознавства та публічного права факультету правничих наук НаУКМА Ткаченко Валентина Миколаївна;

4.3. Учасники зустрічі відзначили загальну високу якість програм та їхню орієнтацію на надання студентам як теоретичних знань, так і практичних навичок. Вони позитивно оцінили значний вибір дисциплін, особливо вибіркового, що дозволяє студентам формувати індивідуальну траєкторію навчання.

Запрошені на фокус-групу учасники підняли важливі питання із реалізації ОНП. Так, суддя Вищого антикорупційного суду І.О. Білоус прокоментувала можливість працевлаштування випускників, забезпечення ОНП викладання і отримання випускниками практичних навичок.

О.В. Ільницький запропонував гармонізувати дисципліни, що стосуються права ЄС та євроінтеграційного курсу України. Ним висловлено застереження, що за великої кількості вибіркового дисциплін молодому фахівцю буде важко визначити свою освітню траєкторію.

В.І. Нагнибіда зауважив, що необхідно робити акцент на міжнародному праві, розвивати дослідницькі компетенції здобувачів освіти. Запропонував проревізувати назви навчальних дисциплін задля забезпечення більшої чіткості у формулюваннях.

А.А. Яковлев вказав на необхідність розширення переліку дисциплін, що стосуються діяльності правоохоронних органів, та дисциплін, що стосуються членства України в ЄС. Також було зазначено на необхідності жорсткого підходу до відбору викладачів.

С.В. Бобровник позитивно відгукнулася на можливість студентам будувати власну траєкторію навчання. Зазначила, що лише невелика кількість дисциплін мають у назві вказівку на проблемний характер. Вказала на необхідність уточнити назви деяких дисциплін. Висловила пропозицію започаткувати викладання курсів щодо надзвичайної правотворчості, військового права, статусу внутрішньо переміщених осіб.

4.4. Загалом зустріч дозволила виявити низку важливих аспектів, які потребують уваги для подальшого вдосконалення ОНП. Практики юридичної діяльності високо оцінили ОНП, відзначивши її структурованість, цілісність, якість. Водночас вони наголосили на необхідності збереження балансу між теоретичними та практичними компонентами, а також на інтеграції сучасних тенденцій і міжнародного досвіду.

5. Опитування роботодавців

5.1. З метою з'ясування рівня якості підготовки випускників ОНП, оцінки професійних якостей випускників, а також виявлення сильних та слабких сторін ОНП з точки зору різних категорій респондентів, ФПвН було проведено опосередковане опитування (анкетування) серед випускників та роботодавців.

17.11.2025 р. роботодавцям було надіслано запрошення пройти опитування. Були залучені ТОВ “Юридична фірма “Анте”, АО “Еверлігал”, АО “Арцінгер”, АО “Авеллум”, АО “ЮФ “Василь Кісіль і партнери”.

5.2. Опитування проводилося в онлайн-форматі за допомогою анкети, яка була розроблена представниками робочої групи з моніторингу ОНП та містила як закриті (шкаловані), так і відкриті питання. Структура анкети передбачала:

- питання про особу респондента;
- оцінку респондентом ОНП магістерських програм за п'ятибальною шкалою;
- позитивні аспекти ОНП (відкриті питання щодо професійних якостей випускників, які є перевагою на ринку праці);
- негативні аспекти ОНП (відкриті питання щодо недоліків у реалізації ОНП);
- питання щодо компетентностей, яких не вистачає випускникам ОНП.
- рекомендації (пропозиції щодо покращення ОНП).

Зазначені питання спрямовані на отримання якнайповнішої картини бачення ОНП як зовнішніми спостерігачами.

5.3. Обробка результатів опитування:

- Дані були структуровані у табличному форматі (Excel).
- Для кожної категорії респондентів виконувалися окремі підрахунки (середні оцінки, вибірка ключових коментарів тощо).

- Відповіді на відкриті питання аналізувалися для визначення основних тем і тенденцій.

- За результатами опитування загальна оцінка ОНП становила 4,4 бали (за п'ятибальною шкалою).

5.4. У відкритих питаннях роботодавці відзначили такі позитивні сторони реалізації ОНП та підготовки випускників:

- сильний мультикультурний та міжнародний аспект підготовки;
- критичне та аналітичне мислення, високий рівень базових академічних та професійних компетенцій, доброчесність;
- високий рівень мотивації;
- високий рівень знання англійської мови;
- активність та ініціативність, умінням працювати з великими обсягами інформації та робити зважені юридичні висновки;
- глибока аналітика, вміння працювати зі складними правовими конструкціями, сильні дослідницькі навички, висока академічна доброчесність, здатність формулювати аргументовані правові позиції;
- сильні аналітичні здібності, широкий кругозір;
- випускники здатні швидко розвиватися та адаптуватися.

5.5. Зауваження стосуються таких питань:

- Випускникам не вистачає навичок оцінки і менеджменту ризиків, стратегічного та тактичного планування і розуміння бізнесів, вміння працювати в команді, делегування та планування завдань, частині випускників бракує високого рівня володіння англійською мовою;

- Недостатньо розвинуто податкове право, недостатніми є навички щодо бачення проблеми з різних аспектів та передбачення всіх ймовірностей та ризиків;

- Не у повній мірі присутні навички консультування, юридичного письма, ведення переговорів, практичного досвіду застосування права у нестандартних ситуаціях;

- Бракує поглибленого практичного досвіду, навігування у бізнес-процесах, прикладних навичок управління проектами, а також уміння інтегрувати дослідницькі результати у реальні юридичні рішення;

- Інколи не вистачає юридичних знань, проте це компенсується аналітичними здібностями;

- Недостатньо реалізованими залишаються практичні компоненти програми, зокрема робота з реальними кейсами та кейс-методи, міждисциплінарні проекти, що поєднують правові дослідження з економікою, технологіями та управлінням, а також поглиблена підготовка до застосування наукових результатів у професійній практиці.

5.6. Рекомендації роботодавців були такими:

- Посилити підготовку студентів у сфері юридичного письма, навичок ведення переговорів, практичного досвіду застосування права у нестандартних ситуаціях;
- Впроваджувати курси із MBA-програм;
- Розробити навчальні курси щодо санкцій, міжнародні фінанси, технології, штучного інтелекту, цифрових активів, регулювання енергетичних ринків, грантового фінансування.
- Запровадити підготовку до нових напрямів юридичної практики, які формують майбутній ринок праці: LegalTech і автоматизація юридичних послуг, кібербезпека та робота з цифровими доказами, захист даних і регулювання штучного інтелекту, міжнародне санкційне право та комплаєнс, альтернативне вирішення спорів (ADR, mediaція), екологічне право та ESG-регуляції;
- Використовувати цифрові інструменти в роботі.

5.7. Вказані пропозиції та зауваження заслуговують на увагу при розробці змін до ОНП. Зокрема, потребують уваги нові сфери застосування права. Деякі із запропонованих курсів вже викладаються на ОНП, зокрема, щодо штучного інтелекту, цифрових активів.

Щодо браку деяких компетентностей у випускників, то на такі зауваження слід звернути увагу та заохочувати набуття студентами навичок, зокрема, оцінки і менеджменту ризиків, стратегічного та тактичного планування і розуміння бізнесів, вміння працювати в команді, делегування та планування завдань. Для цього вбачається за можливе розробити нові навчальні курси або засвоювати їх в межах вже наявних курсів, що потребує змін у їх викладанні.

6. Опитування випускників ФПвН та студентів, що навчаються на ОНП D8 Право

6.1. З метою з'ясування рівня якості підготовки випускників ОНП, оцінки професійних якостей випускників, а також виявлення сильних та слабких сторін ОНП з точки зору різних категорій респондентів, ФПвН було проведено опосередковане опитування (анкетування) серед випускників. 17.11.2025 р. на електронні скриньки випускників ФПвН було надіслано запрошення пройти опитування. Станом на 21.11.2025 р. опитування пройшли 13 респондентів, випускників магістерської програми різних років навчання.

6.2. Опитування проводилося в онлайн-форматі за допомогою анкети, яка була розроблена представниками робочої групи з моніторингу ОНП та містила як закриті (шкаловані), так і відкриті питання. Структура анкети, зокрема, передбачала:

- питання про особу респондента;

- оцінку респондентом ОНП (загальна оцінка бакалаврських та магістерських програм за п'ятибальною шкалою);
- позитивні аспекти ОНП (відкриті питання щодо найбільш ефективних та корисних аспектів у реалізації ОНП);
- негативні аспекти ОНП (відкриті питання щодо аспектів ОНП, які потребують вдосконалення);
- рекомендації (пропозиції щодо вдосконалення ОНП).

Зазначені питання спрямовані на отримання якнайповнішої картини бачення ОНП тими, хто вже має досвід застосування отриманих в університеті знань, умінь та навичок на практиці.

6.3. Обробка результатів опитування:

- дані були структуровані у табличному форматі (Excel);
- для респондентів виконувалися окремі підрахунки (середні оцінки, вибірка ключових коментарів тощо);
- відповіді на відкриті питання аналізувалися для визначення основних тем і тенденцій.

За результатами опитування загальна оцінка ОНП становила 4,77 балів (за п'ятибальною шкалою).

6.4. У відкритих питаннях респонденти відзначили, зокрема, такі позитивні сторони реалізації ОНП:

- практична орієнтованість дисциплін та викладання;
- залучення до викладання фахівців із визнаним рівнем компетентності та експертних знань;
- мінімальна кількість обов'язкових предметів, можливість формувати навчальний план за власними інтересами, обирати сертифікатні програми і додаткові курси;
- гнучкість, заохочення самостійної роботи студентів, наявність вибіркового дисциплін;
- залучення студентів до дискусій та обговорень; навчання через розгляд практичних кейсів та завдань; можливість заглибитись у вивчення дисциплін; велика кількість письмових практичних робіт;
- високі вимоги до робіт та дотримання академічної доброчесності;
- висока конкуренція серед студентів;
- можливість опанування дисциплін англійською мовою;
- перелік навчальних курсів, що відповідають сучасним правовим викликам;
- вузька спеціалізація дисциплін; наявність як практично орієнтованих дисциплін, так і дисциплін наукового спрямування.

6.5. Зауваження стосуються, зокрема, таких аспектів:

- недостатня співпраця із закордонними університетами;
- недосконале організаційно-технічне забезпечення вибору навчальних дисциплін та груп у САЗ;
- менші можливості вибору професійно орієнтованих дисциплін і формування індивідуального навчального плану відповідно до професійних інтересів, порівняно з бакалаврською програмою;
- програма охоплює значну кількість спеціалізованих дисциплін, однак через правила розподілу кредитів студенти інколи вимушені обирати курси поза межами своїх професійних інтересів.

6.6. Рекомендації респондентів були, зокрема, наступними:

- більше залучення іноземних викладачів та проведення гостьових лекцій;
- проведення більшої кількості наукових конференцій в університеті із залученням студентів до наукових досліджень;
- аналіз можливості впровадження дуальної освіти, яка дозволить студентам одночасно працювати і навчатися, зараховуючи трудову (практичну) діяльність як елемент навчальної програми з відповідним оцінюванням на робочому місці;
- розширення можливостей студентів для опрацювання практичних ситуацій у процесі навчання;
- збільшення кількості професійно орієнтованих дисциплін;
- формування напрямів спеціалізації магістерської програми;
- розвиток навичок аналізу даних у праві (data analysis in law), програмування мовою R та аналізу текстів за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення.

6.7. Отже, в процесі опитування випускників ОНП отримала загалом високу оцінку. Більшість відгуків є позитивними. Більшість респондентів зберегли приємні спогади про час навчання на факультеті правничих наук, а також висловлюють готовність рекомендувати навчання на освітніх програмах факультету своїм рідним, друзям, колегам, знайомим.

Поряд з цим, трапляються і критичні зауваження, які переважно мають рекомендаційний і суб'єктивний характер. Наприклад, відгуки про складнощі формування індивідуального навчального плану є суб'єктивними, адже інші респонденти, навпаки, зазначають, що змогли побудувати індивідуальний план навчання відповідно до власних професійних інтересів. Коментарі щодо необхідності розширення співпраці із зарубіжними університетами стосуються перспектив розвитку; на сьогодні така співпраця вже активно реалізується, водночас її подальше розширення, звичайно, є доцільним.

Таким чином, надані під час опитування рекомендації переважно стосуються лише окремих питань реалізації ОНП, вони не спонукають до її перегляду та можуть бути опрацьовані в робочому порядку.

6.8. Опитування студентів, що навчаються на магістерській програмі D8 Право, здійснювалось в межах осіннього 2024 року, весняного і літнього 2025 року опитувань з питань їхньої оцінки викладання окремих предметів. Загалом були дані позитивні оцінки роботи викладачів, переважна більшість із цих оцінок була вище 4,0 балів із 5. Окремі зауваження, висловлені в ході опитувань, зводились до недотримання в одиничних випадках вимог силабусів з питань оцінювання відповідей студентів або недосконалості системи оцінювання знань, переносу занять, надмірного навантаження на студентів, необхідності прибрати російськомовну літературу із курсу. Були висловлені зауваження щодо необхідності посилення викладання англійської мови.

7. Висновки

7.1. Освітньо-наукова програма «Право» другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності D8 Право галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право» відповідає чинному законодавству та освітнім стандартам.

7.2. Рецензії судді Верховного Суду, к.ю.н., доцента **Дмитра Гудими**; професорки кафедри права та публічного управління ЗВО “Університет Короля Данила”, членкині Науково-консультативної ради при Верховному Суді, д.ю.н., професорки **Ірини Басистої**; Наукового консультанта з правових питань Українського центру економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова, судді Конституційного суду України у відставці, доктора права, доцента **Петра Стецюка** та Керуючого адвокатського бюро Сергія Гришка "Кверітіус Україна", арбітра МКАС при ТПП України, Голови Комітету з процесуального права Асоціації правників України **Сергія Гришка** свідчать про високу якість освітньо-наукової програми. Вказані у рецензіях рекомендації, побажання та пропозиції будуть враховані при внесенні змін до ОНП підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності D8 Право галузі знань D “Бізнес, адміністрування та право” в НаУКМА.

7.3. За результатами проведення фокус-групи серед авторитетних представників правничої спільноти свідчить про високий рівень освітньо-наукової програми та відсутність критичних проблем. Висловлені зауваження, побажання та пропозиції будуть враховані у робочому порядку при внесенні змін до ОНП підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності D8 Право галузі знань D “Бізнес, адміністрування та право” в НаУКМА.

7.4. Роботодавці в особі провідних юридичних фірм підтвердили відповідність освітньо-наукової програми вимогам до підготовки правників. Висловлені пропозиції та зауваження будуть опрацьовані у загальному порядку при внесенні змін до ОНП підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності D8 Право галузі знань D “Бізнес, адміністрування та право” в НаУКМА.

7.5. Опитування випускників ФПВН та роботодавців щодо підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності D8 Право галузі знань D “Бізнес, адміністрування та право” в НаУКМА, їх коментарі до ОНП будуть враховані при внесенні змін до програми..

Загальний висновок:

Результати проведеного моніторингу дають підстави зробити висновок про те, що освітньо-наукова програма «Право» другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності D8 Право галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право» може бути покращена через внесення змін до її освітньої і дослідницької складових, а також через удосконалення силабусів відповідних дисциплін. Зокрема, важливими напрямками удосконалення Програми можуть бути:

- оптимізація співвідношення дисциплін, що викладаються, в тому числі: усунення дублювання певних курсів, тематика яких має суттєвий перетин; усунення дефіциту цивільних процесуальних дисциплін, посилення уваги до адміністративного судочинства, судового контролю за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування, надзвичайної правотворчості, військового права, статусу внутрішньо переміщених осіб; впровадження курсів із MBA-програм; запровадження підготовки до нових напрямів юридичної практики, які формують майбутній ринок праці: LegalTech і автоматизація юридичних послуг, кібербезпека та робота з цифровими доказами, захист даних і регулювання штучного інтелекту, міжнародне санкційне право та комплаєнс, альтернативне вирішення спорів (ADR, медіація), екологічне право та ESG-регуляції; збільшення кількості професійно орієнтованих дисциплін;

- гармонізація дисциплін, що стосуються права ЄС та євроінтеграційного курсу України; збільшення кількості дисциплін з міжнародного права і європейської інтеграції України; уточнення назв дисциплін забезпечення більшої чіткості у формулюваннях;

- наповнення дисциплін тими, які безпосередньо пов'язані із дослідженням практики саме Верховного Суду (як його Великої Палати, так і касаційних судів) з метою вироблення фахових компетентностей із порівняння спірних правовідносин у справах на предмет подібності та належного підбору такої практики для вирішення спорів, надання правничої допомоги клієнтам,

підтримання державного обвинувачення у судах, викладання насамперед галузевих дисциплін;

- більш активного впровадження дистанційних курсів, використання для навчання онлайн-платформ й інших інноваційних підходів, які за належного застосування можуть допомогти підтримувати високу якість фахової освіти з урахуванням воєнного стану, міграції населення тощо; розробка навчальних курсів щодо санкцій, міжнародних фінансів, технологій штучного інтелекту, цифрових активів, регулювання енергетичних ринків, грантового фінансування;

- розширення можливостей практичної підготовки здобувачів проходженням стажування у судах України, особливо у Верховному Суді;

- увага до відповідності освітньої та/або професійної кваліфікації науково-педагогічних працівників освітньому компоненту;

- більше залучення іноземних викладачів та проведення гостьових лекцій;

- посилення науково-теоретичного компоненту ОНП професійно-практичною складовою, шляхом більш активного залучення до навчального процесу авторитетних та досвідчених юристів-практиків;

- оптимізація видів практики, що відбуваються в рамках обов'язкових компонентів програми та кількості кредитів для них;

- удосконалення навичок більш поглибленого практичного досвіду, керування бізнес-процесами, прикладних навичок управління проектами, а також уміння інтегрувати дослідницькі результати у реальні юридичні рішення;

- формування напрямів спеціалізації магістерської програми;

Ціла низка рекомендацій може бути реалізована не через зміну ОНП, а через здійснення відповідних наукових і навчальних заходів, відповідне уточнення силябусів цих дисциплін.

Це зокрема:

- проведення більшої кількості наукових конференцій в університеті із залученням студентів до наукових досліджень;

- аналіз можливості впровадження дуальної освіти, яка дозволить студентам одночасно працювати і навчатися, зараховуючи трудову (практичну) діяльність як елемент навчальної програми з відповідним оцінюванням на робочому місці;

- розвиток навичок аналізу даних у праві (data analysis in law), програмування мовою R та аналізу текстів за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення;

- посилення у силябусах дисциплін надання навичок оцінки і менеджменту ризиків, стратегічного та тактичного планування і розуміння

бізнесів, вміння працювати в команді, делегування та планування завдань, більш високого рівня володіння англійською мовою;

- посилення практичних компонентів програми, зокрема робота з реальними кейсами та кейс-методи, міждисциплінарні проєкти, що поєднують правові дослідження з економікою, технологіями та управлінням, а також поглиблена підготовка до застосування наукових результатів у професійній практиці.

Керівник робочої групи з моніторингу освітньо-наукової програми «Право» другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності D8 «Право», гарант ОНП D8 Право, завідувач кафедри загальнотеоретичного правознавства та публічного права факультету правничих наук НаУКМА, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, Заслужений юрист України

Анатолій ЗАЄЦЬ

22.11.2025